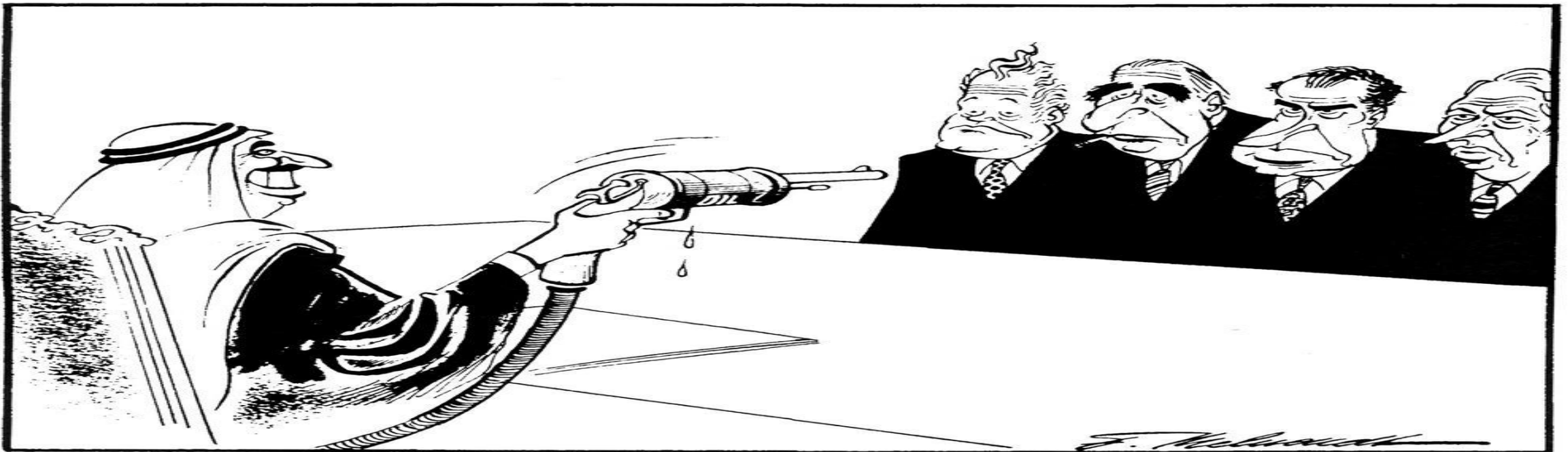

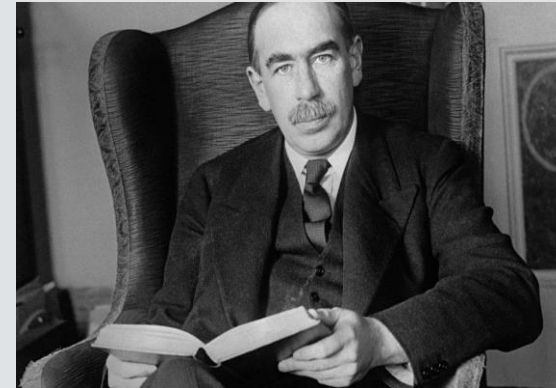
Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΟ ΣΟΚ ΤΟΥ 1973

ΛΑΜΠΡΟΣ ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ-ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1973

- Οι συμφωνίες του Μπρέντον Γουντς (1944) με εμπνευστές τον βρετανό Τζον Μείναρντ Κέινς και τον αμερικανό Ντέξτερ Γουάιτ
- Ένα νέο διεθνές νομισματικό σύστημα συγκροτήθηκε από εκπροσώπους σαράντα τεσσάρων κρατών στο Μπρέτον Γουντς του Νιου Χαμσάιρ, τον Ιούλιο του 1944.
- Ιδρύθηκαν: το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και αυτό που μετά έγινε η Παγκόσμια Τράπεζα.
- Το σύστημα της μετατροπής νομισμάτων που προέκυψε από το Bretton Woods διήρκεσε μέχρι το 1971.
- Επιδίωξαν να δημιουργήσουν ένα σύστημα που όχι μόνο θα απέφευγε την ακαμψία των προηγούμενων διεθνών νομισματικών συστημάτων, αλλά θα αντιμετώπιζε επίσης την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των χωρών για αυτά τα συστήματα.
- Το ΔΝΤ τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 1945

«Γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος» (1936): Επέκρινε την κλασική αντίληψη περί οικονομίας που είχε καταρρεύσει στη Μεγάλη Ύφεση: οι αγορές δεν αυτοδιορθώνονταν, η αβεβαιότητα ακύρωνε τον ορθολογισμό των επενδυτών και χωρίς κάποιου είδους ρύθμιση οι αγορές απέβαιναν τελικά ασυνάρτητες. Επηρέασε την πολιτική του Ρούζβελτ αποδεικνύοντας ότι ο κείνσιανισμός λειτουργεί και ανάγοντάς τον στο κυρίαρχο παράδειγμα για τρεις δεκαετίες.

- Οι χώρες συμφώνησαν να διατηρήσουν τα νομίσματά τους σταθερά αλλά ρυθμιζόμενα με το δολάριο, και το δολάριο σταθεροποιήθηκε στη τιμή \$ 35 ανά ουγγιά χρυσού.
- Σύμφωνα με την συμφωνία, οι χώρες υποσχέθηκαν ότι οι κεντρικές τράπεζές τους θα κρατήσουν σταθερή ισοτιμία (fixed exchange rates) ανάμεσα στα εθνικά τους νομίσματα και το δολάριο.
- Πώς θα το πετύχαιναν όμως αυτό; ► Όσο πιο αδύναμο ήταν το εθνικό νόμισμα μιας χώρας σε σχέση με το δολάριο, τόσο η τράπεζα του θα έπρεπε να αγοράσει συναλλάγματα για να αντισταθμίσει αυτή την αδυναμία. Με αυτόν τον τρόπο, θα είχαμε αύξηση της προσφοράς και μείωση της τιμής του.
- Το σύστημα βοήθησε στην οικονομική ανάκαμψη όλου του κόσμου, στην ανασυγκρότηση μετά τον πόλεμο και την αύξηση της καταναλωτικής ισχύος
- Το σύστημα Μπρέτον Γουντς έμεινε σε ισχύ έως ότου τα επίμονα ελλείμματα ισοζυγίου πληρωμών των ΗΠΑ οδήγησαν σε μια κατάσταση όπου τα δολάρια που βρίσκονταν εκτός ΗΠΑ να υπερβαίνουν το απόθεμα αμερικάνικου χρυσού, πράγμα που σήμαινε ότι οι ΗΠΑ δεν μπορούσαν να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους να εξαργυρώσουν δολάρια για χρυσό στην επίσημη ισοτιμία.
- Το 1971, ο Πρόεδρος Ρίτσαρντ Νίξον τερμάτισε τη δυνατότητα μετατροπής του δολαρίου σε χρυσό.

TOTE

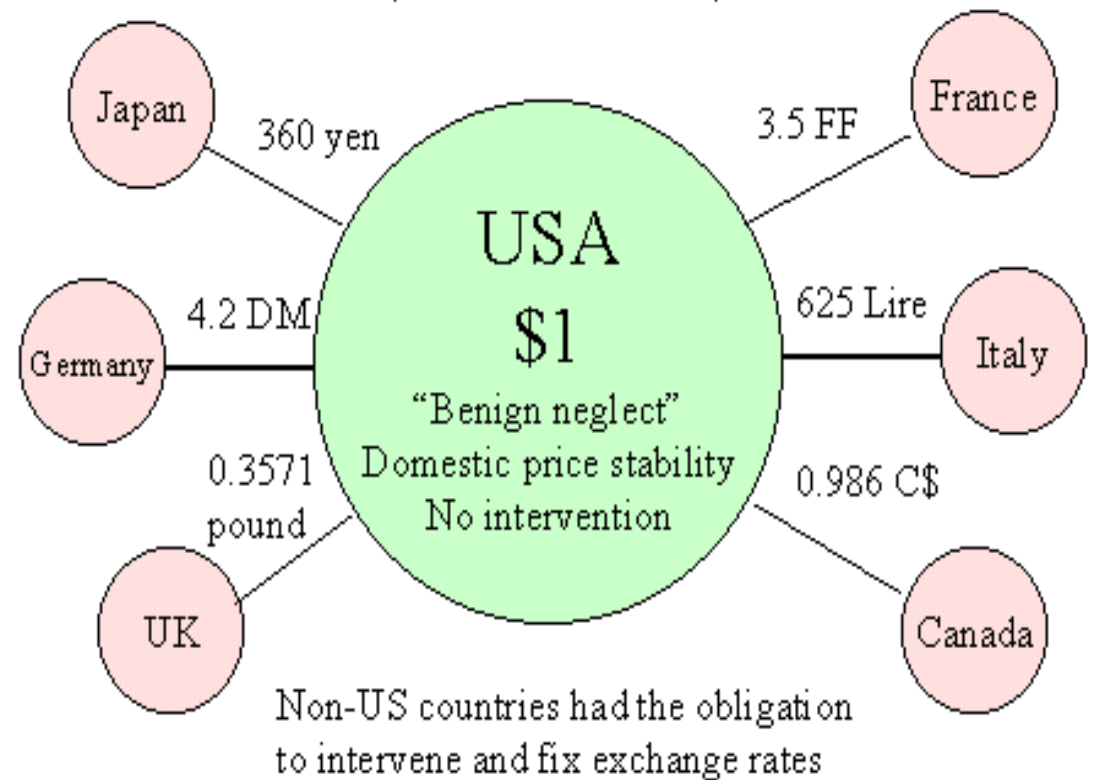
Η Συμφωνία προέβλεπε ότι το δολάριο θα είχε πλέον σταθερή ισοτιμία με τον χρυσό: μία ουγκιά χρυσός θα είχε τόση αξία όση και 35 δολάρια.

ΣΗΜΕΡΑ

μία ουγκιά χρυσού έχει 1.763 δολάρια και αυτό μπορεί να αλλάζει κάθε στιγμή γιατί στην πραγματικότητα δεν είναι ο χρυσός που ανατιμάται, αλλά το δολάριο που υποτιμάται

Bretton Woods: US Dollar at Center

(Rates are as of 1955)

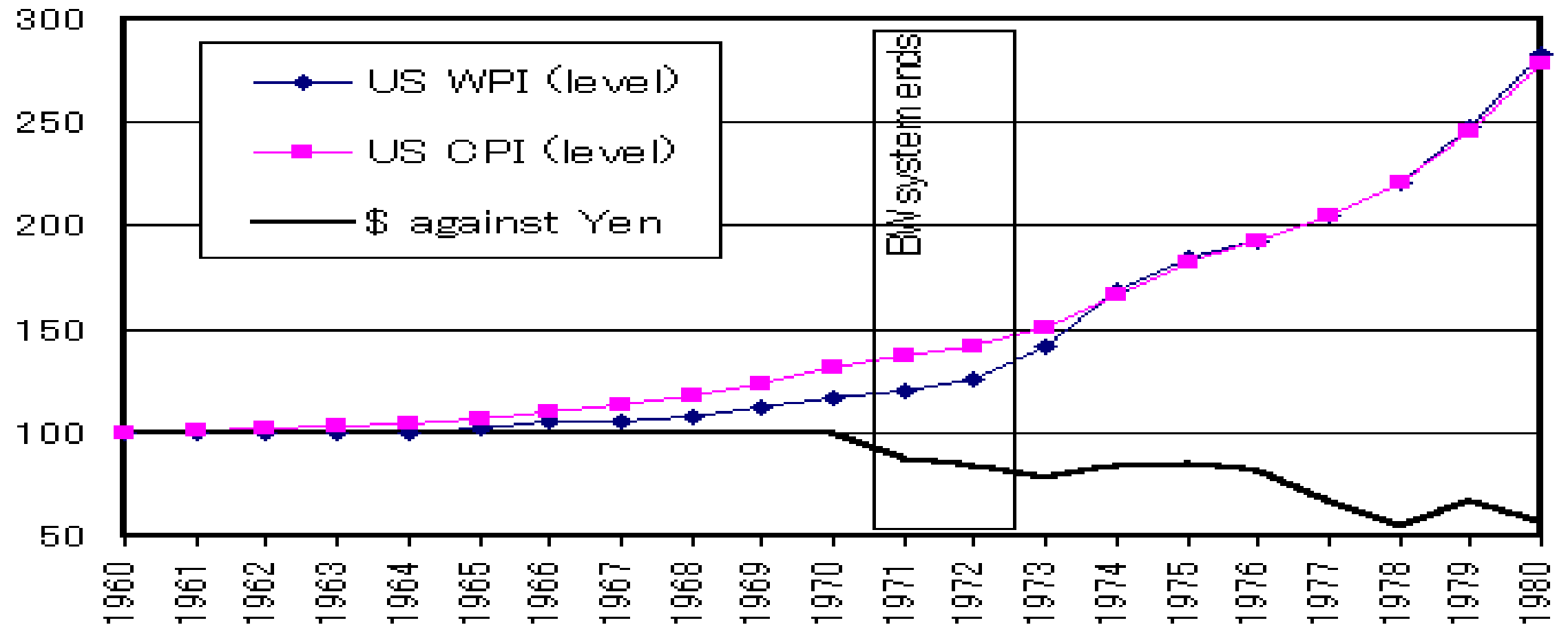

ΓΙΑΤΙ ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ;

- Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 οι ΗΠΑ εισέρχονται σε μια περίοδο ύφεσης
- Το κοινωνικό πρόγραμμα (ασφάλιση, εκπαίδευση) των Κέννεντυ-Τζόνσον προκάλεσε αύξηση των κρατικών δαπανών
- Αύξηση δαπανών εξαιτίας της εμπλοκής στο Βιετνάμ και της αύξησης των στρατιωτικών δαπανών
- Η διόγκωση των δαπανών δεν συνοδεύτηκε από αύξηση φόρων με αποτέλεσμα την άνοδο των επιπέδων των τιμών,
- Η προσφορά χρήματος παρέμενε μεγάλη και ενίσχυαν έτσι τις πληθωριστικές πιέσεις στην αμερικάνικη οικονομία
- ΗΠΑ άρχισαν να εμφανίζουν σοβαρά ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους δημιουργώντας ένα αίσθημα νευρικότητας και έρπουσας ανησυχίας για το παρόν και κυρίως το μέλλον του διεθνούς νομισματικού συστήματος. (1970: 6% πρήθωρισμός)

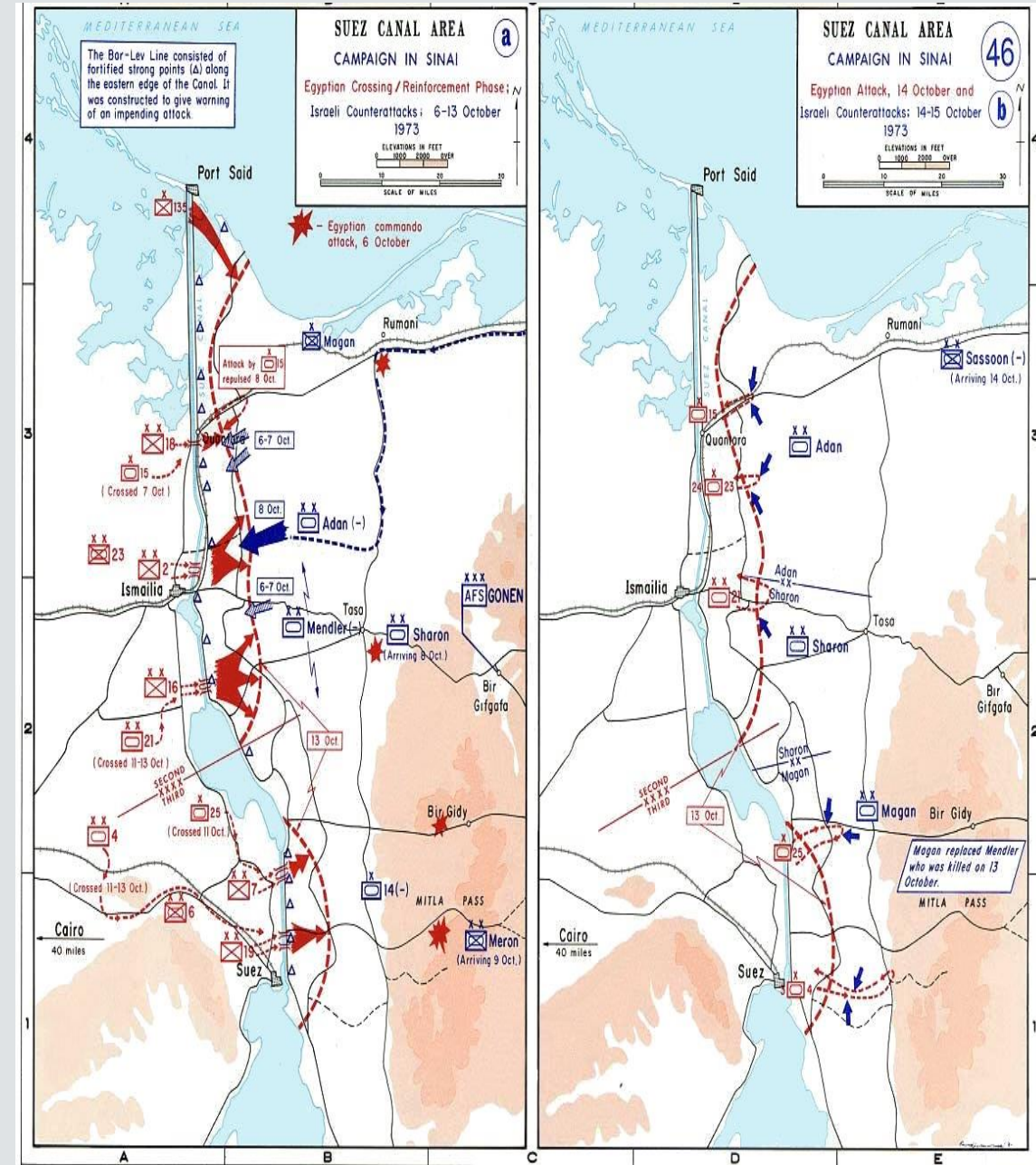
- οι ΗΠΑ άρχισαν να εμφανίζουν σοβαρά ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους δημιουργώντας ένα αίσθημα νευρικότητας και ανησυχίας για το παρόν και κυρίως το μέλλον του διεθνούς νομισματικού συστήματος.
- Η συμφωνία όμως ήταν επισφαλής για τα αμερικανικά προϊόντα: η ανάκαμψη των ευρωπαϊκών και ασιατικών οικονομιών μείωσε την ζήτηση σε αμερικάνικα βιομηχανικά προϊόντα
- Η σύνδεση δολαρίου με το χρυσό δεν επέτρεπε την υποτίμηση του αμερικανικού νομίσματος. Έτσι το \$ παρέμενε υπερτιμημένο και τα αμερικάνικα προϊόντα ακριβά. Μείωση εξαγωγών των ΗΠΑ
- Η αποδέσμευση του δολαρίου από τον χρυσό επέτρεψε την ελεύθερη διακύμανσή του και μείωσε τις επεμβάσεις των κρατών στις ισοτιμίες που πλέον ρυθμίζονταν από την αγορά και όχι από διακρατικές συμφωνίες

US Inflation Accelerates from mid 1960s

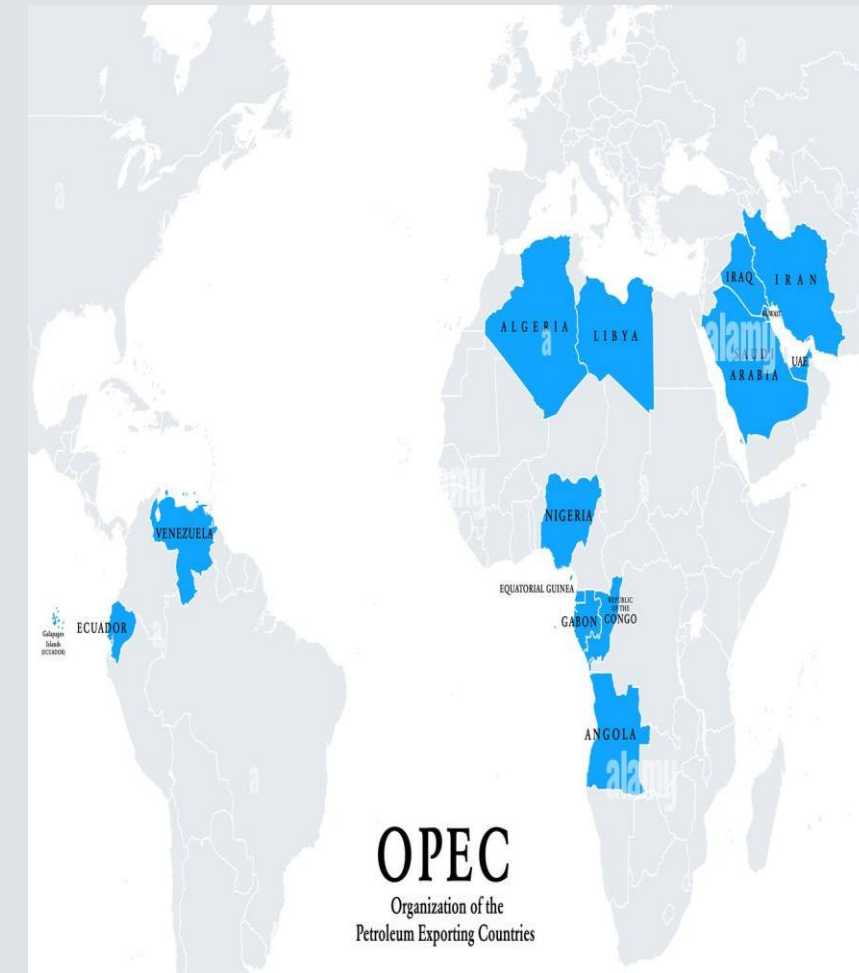
Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ

- Α. από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 ήταν πια ζήτημα χρόνου να υπάρξει σημαντική αύξηση στην τιμή του πετρελαίου λόγω της ταχύτατης αύξησης της ζήτησης στον ανεπτυγμένο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο, της σταδιακής κάμψης της παραγωγής του αμερικανικού αργού, και της γενικότερης τάσης για αύξηση της τιμής των πρώτων υλών.
- Β. Αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου εξαιτίας του αυξανόμενου ελέγχου που ασκούσε πλέον μία σειρά αραβικών πετρελαιοπαραγωγών κρατών στον ρυθμό εξόρυξης πετρελαίου, με στόχο να περιοριστεί η προσφορά και να αυξηθεί το μερίδιό τους επί των κερδών αλλά και να μην εξαντληθούν γρήγορα τα κοιτάσματά τους.
- Γ. Ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ ξέσπασε αιφνιδιαστικά στις 6 Οκτωβρίου 1973, κατόπιν επίθεσης της Αιγύπτου και της Συρίας εναντίον του Ισραήλ. Αρχικά, τα δύο αραβικά κράτη σημείωσαν αξιοσημείωτες επιτυχίες. Οι ΗΠΑ ανεφοδιάζουν το Ισραήλ και το τελευταίο καταφέρνει να ισορροπήσει
- Αντίδραση των αραβικών χωρών του ΟΠΕΚ (ειδικά μετά τον πόλεμο των 6 ημερών του 1967)

ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ Ο ΟΠΕΚ;

- Ένα από τα πιο γνωστά αλλά και ταυτόχρονα πιο επιτυχημένα καρτέλ, είναι αυτό του ΟΠΕΚ. Αυτό το καρτέλ των πετρελαιοπαραγωγών χωρών συγκεντρώνει περίπου το 40% της παγκόσμιας παραγωγής και το 70% των γνωστών αποθεμάτων πετρελαίου
- Δημιουργήθηκε στη Βαγδάτη του Ιράκ το 1960 από τις ακόλουθες χώρες μέλη Ιράν, Ιράκ, Κουβέιτ, Σαουδική Αραβία και Βενεζουέλα. Πρωτοστάτες της δημιουργίας αυτού ήταν ο τότε Σάχης της Περσίας και ο τότε Βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας.
- Πρωταρχικοί στόχοι ήταν η καθιέρωση ενιαίας πετρελαϊκής πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών και ο προσδιορισμός των ευμενέστερων μέτρων προστασίας των συμφερόντων τους με σταθεροποιητικές τιμές της διεθνούς αγοράς.
- Το 1967, με τον πόλεμο των «έξι ημερών» ο ΟΠΕΚ κηρύσσει εμπάργκο κατά της Δύσης, δηλαδή στις χώρες που στήριζαν το Ισραήλ στον πόλεμο. Η απόφαση όμως αυτή δεν τηρείται από τον Σάχη της Περσίας και τον βασιλιά της Λιβύης.
- οι Άραβες πραγματοποίησαν εμπάργκο κατά τη διάρκεια του πολέμου του 1973 που διατάραξε τη ροή του αργού πετρελαίου, προκαλώντας πλήγμα στην αγορά.
- Η τιμή του αργού πετρελαίου φτάνει στα 12 δολάρια το βαρέλι από τα 2,5 δολάρια, μία αύξηση περίπου 300%.
- Τα 6 από τα 14 κράτη του ΟΠΕΚ είναι αραβικά

Πετρέλαιο και Ιστορία

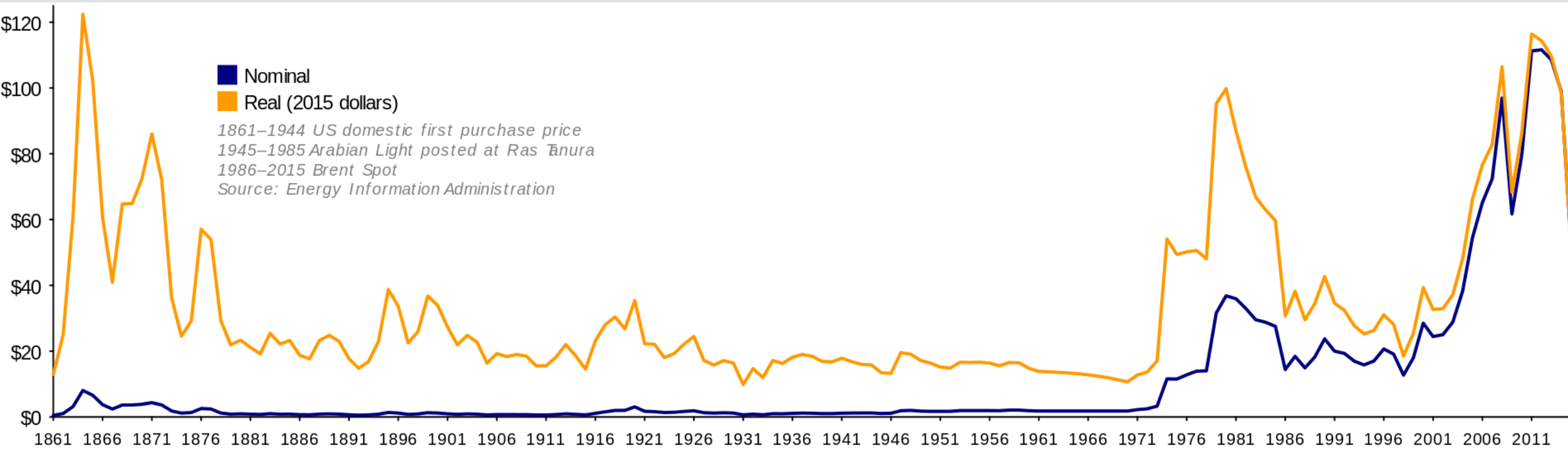
Οι επιπτώσεις στην πορεία των τιμών (σε δολάρια ανά βαρέλι)
των μεγάλων πολιτικών και οικονομικών γεγονότων

Αραβοϊσραηλινός πόλεμος
του Γιομ Κιπούρ,
εμπάργκο ΟΠΕΚ

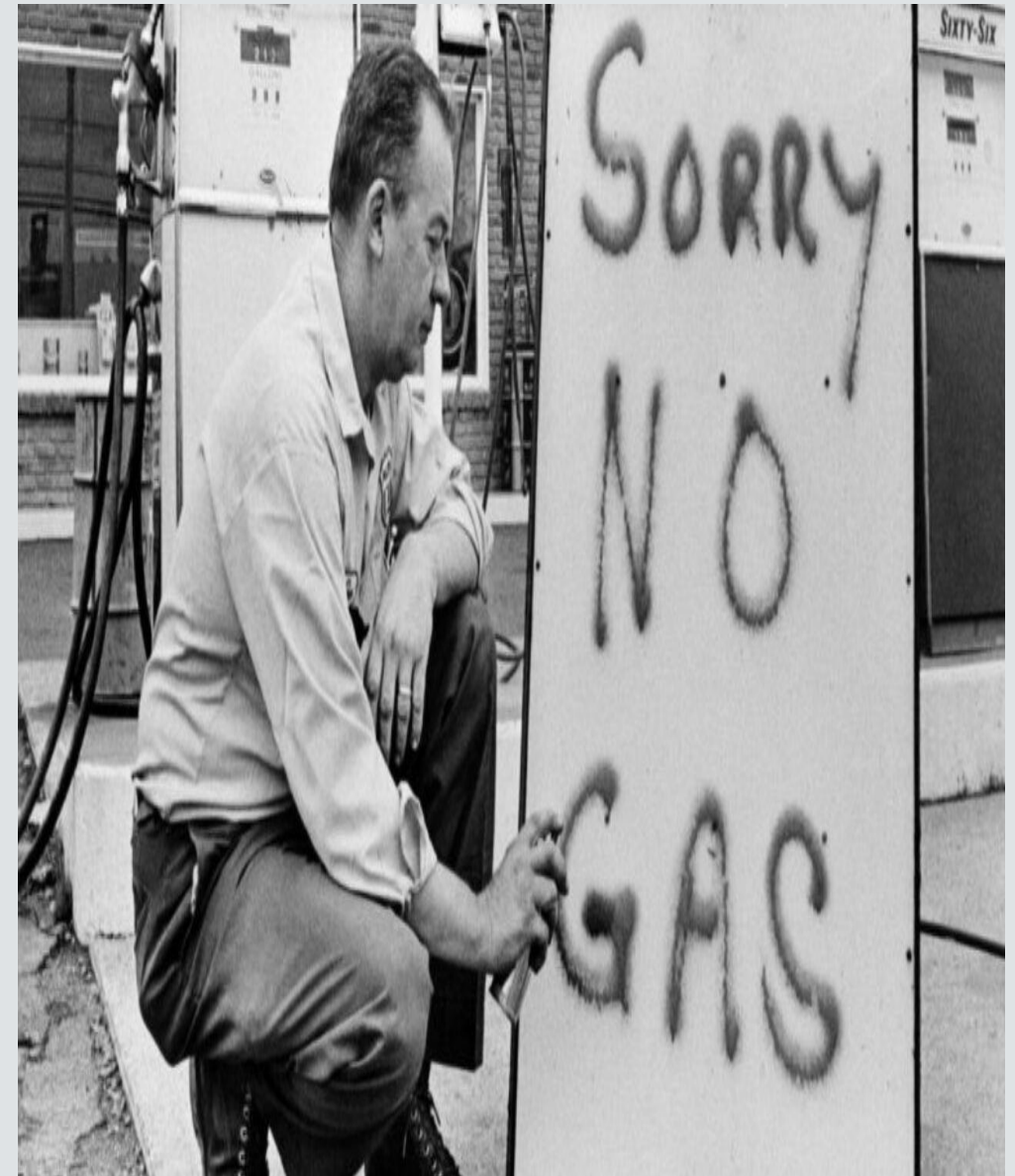
Μέσες τιμές έτους για το αραβικό ελαφρύ πετρέλαιο (1972-85) και το Ντουμπάι (1986-2001). Οι τιμές του μπρεντ είναι όλα τα έτη 1-
δολάρια χαμηλότερες, ακολουθώντας ακριβώς την ίδια εξέλιξη. Το Δεκέμβριο 2002 οι τιμές κινούνταν πάνω από τα 30 δολάρια/βαρέλι.

ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗ ΤΙΜΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΜΕ (ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ) ΚΑΙ ΑΝΕΥ (ΜΠΛΕ) ΠΛΥΘΩΡΙΣΜΟΥ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ Ι

- Η τιμή του πετρελαίου τετραπλασιάστηκε μέχρι το 1974 σε περίπου \$13 το βαρέλι
- Η επίδραση του αραβικού εμπάργκο είχε αρνητική επίδραση στην οικονομία των ΗΠΑ καθώς προκάλεσε την άμεση ανάγκη αντιμετώπισης των απειλών κατά της αμερικανικής ενεργειακής ασφάλειας
- Το εμπάργκο οδήγησε πολλές αμερικανικές εταιρείες να αναζητούν την εξόρυξη νέου, ακριβού πετρελαίου και σε εχθρικά, ακόμη και αρκτικά περιβάλλοντα
- Στις Ηνωμένες Πολιτείες η λιανική τιμή ενός γαλονιού βενζίνης αυξήθηκε από τον εθνικό μέσο όρο του 38,5 σεντ τον Μάιο του 1973 σε 55,1 σεντς τον Ιούνιο του 1974.
- Διάφορες πολιτείες ζήτησαν από τους πολίτες να μην κρεμάσουν χριστουγεννιάτικα λαμπιόνια ενώ η πολιτεία του Όρεγκον απαγόρευσε ολοκληρωτικά τον ειδικό φωτισμό για τα Χριστούγεννα αλλά και για εμπορικούς σκοπούς
- Πολιτικοί έκαναν έκκληση για ένα εθνικό πρόγραμμα χορήγησης βενζίνης με δελτίο.
- Ο Πρόεδρος Νίξον ζήτησε από τα πρατήρια βενζίνης, σε εθελοντική βάση, να μην πωλούν βενζίνη τις νύχτες του Σαββάτου και τις Κυριακές - το 90% των πρατηριούχων συμμορφώθηκε, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται ουρές τις καθημερινές.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ II

- Το εμπάργκο δεν ήταν ομοιόμορφο απέναντι σε όλα τα **ευρωπαϊκά κράτη**.
- Θα έχει μεγαλύτερες επιπτώσεις στην Ευρώπη και στην Ιαπωνία, οι οποίες εξαρτώνται κατά 75% και 80% αντίστοιχα από το Αραβικό πετρέλαιο. Η εξάρτηση των ΗΠΑ τότε δεν ξεπερνούσε το 10%, αλλά προκειμένου να βοηθήσει την Ευρώπη και την Ιαπωνία δίνει το παράδειγμα της ενεργειακής εγκράτειας και καλεί όλες τις χώρες της Δύσης να κάνουν το ίδιο.
- Από τα εννέα μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), η Ολλανδία αντιμετώπιζε πλήρες εμπάργκο, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία είχαν σχεδόν αδιάκοπο, ενώ τα άλλα έξι κράτη αντιμετώπιζαν μόνο εν μέρει περικοπές στην τροφοδοσία.
- Τα μέλη της ΕΟΚ δεν ήταν σε θέση να επιτύχουν μια κοινή πολιτική
- Το εμπάργκο ήρθη το Μάρτιο του 1974, μετά από διαπραγματεύσεις στη Πετρελαϊκή Σύνοδο Κορυφής της Ουάσιγκτον, αλλά οι επιπτώσεις της ενεργειακής κρίσης παρέμειναν καθ' όλη τη δεκαετία του 1970.
- Η ενεργειακή κρίση οδήγησε σε αυξημένο ενδιαφέρον για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ώθησε την έρευνα στον τομέα της **ηλιακής** και της **αιολικής** ενέργειας αλλά και σε αύξηση της εξάρτησης της Δύσης από τον **άνθρακα** και την **πυρηνική ενέργεια**.
- Στις **Ηνωμένες Πολιτείες** εφαρμόστηκε σύστημα δελτίων βάσει μονών-ζυγών ημερών. Οι οδηγοί οχημάτων με πινακίδες με μονό αριθμό (ή «πινακίδες ματαιοδοξίας»), είχαν τη δυνατότητα να αγοράσουν βενζίνη για τα αυτοκίνητά τους μόνο σε μονό αριθμό ημερών του μήνα, ενώ οι οδηγοί των οχημάτων με ζυγές πινακίδες είχαν τη δυνατότητα να προμηθεύονται καύσιμα μόνο σε ζυγές ημέρες
- Για να υποστηριχθεί η μείωση της κατανάλωσης, το 1974 επιβλήθηκε ένα εθνικό ανώτατο όριο 88 χλμ/ώρα
- Στην **Ιαπωνία** το βάρος από τις βιομηχανίες έντασης πετρελαίου μετατοπίστηκε προς τεράστιες ιαπωνικές επενδύσεις σε κλάδους όπως η **ηλεκτρονική** ενώ ευνοήθηκαν και τα **αυτοκίνητα** που ήταν μικρά και λιγότερο ενεργοβόρα σε σχέση με τα αμερικάνικα....αύξηση εξαγωγών προς Ευρώπη και ΗΠΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ III

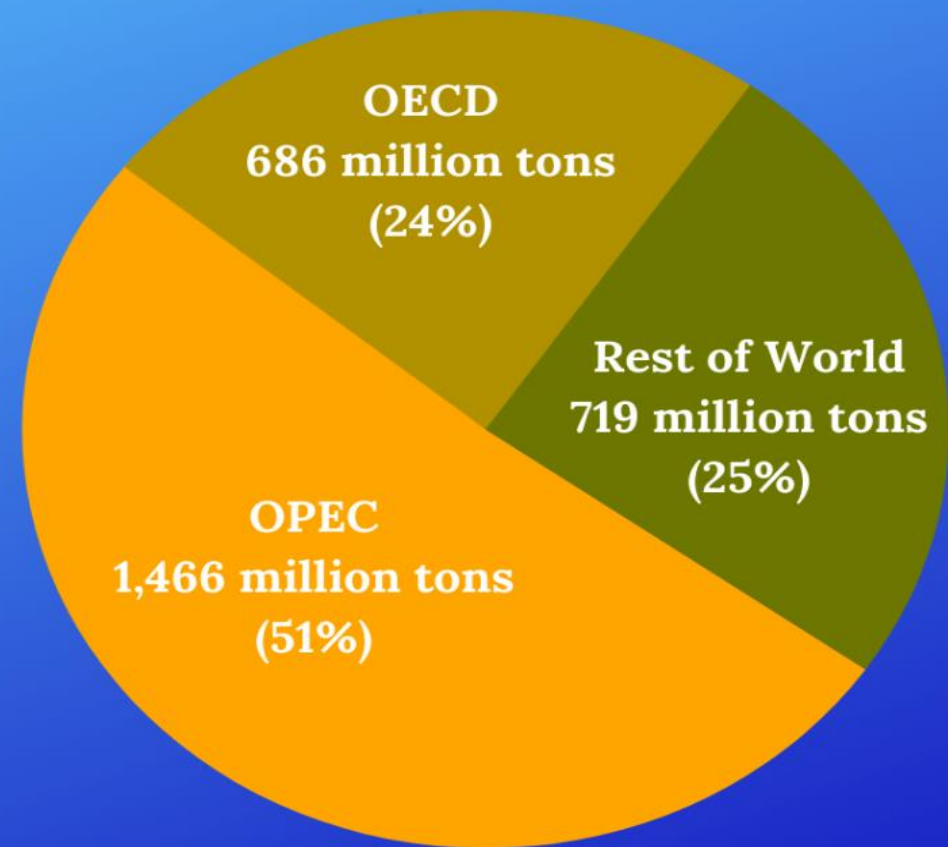
- τρομακτική άνοδος του πληθωρισμού
- διεθνής οικονομία σε μακροχρόνια ύφεση
- Αύξηση της ανεργίας
- εμφάνιση μονιμότερων διαρθρωτικών προβλημάτων στις δυτικές οικονομίες
- Στις ΗΠΑ το 1973 ο ετήσιος πληθωρισμός “έτρεχε” με ρυθμό της τάξης του 6,2%, ενώ το 1974 με 11,1%.
- Στην Ιαπωνία οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 11,7% και 24,5%
- Η εποχή της φτηνής ενέργειας έφτασε απότομα και οριστικά στο τέλος της
- Επλήγησαν οι οικονομίες της Δύσης
- τέρμα στο «οικονομικό θαύμα» της πρώιμης μεταπολεμικής περιόδου
- Αντίθετα, η αποτελεσματική παρέμβαση του ΟΠΕΚ άλλαξε την ισορροπία στις σχέσεις των μελών του με τη Δύση
- Τα περισσότερα πετρελαιοπαραγωγά κράτη του Κόλπου πλούτισαν ταχύτατα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ IV

- Οι Κεντρικές Τράπεζες των δυτικών κρατών μείωσαν δραστικά τα επιτόκια για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης,
- Όμως ο στασιμοπληθωρισμός που προέκυψε βάθυνε και επιμήκυνε τις αρνητικές συνέπειες του εμπάργκο.
- Το σοκ των τιμών δημιούργησε μεγάλα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στις οικονομίες που εισήγαγαν πετρέλαιο.
- Δημιουργήθηκε ένας μη ελεγχόμενος μηχανισμός ανακύκλωσης πετροδολαρίων, μέσω του οποίου τα πλεονάζοντα κεφάλαια που συσσωρεύονταν από τις χώρες του ΟΠΕΚ διοχετεύονταν μέσω των κεφαλαιαγορών προς τη Δύση για τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων τρεχουσών συναλλαγών. Η λειτουργία του μηχανισμού αυτού επέφερε τη διάλυση των ελέγχων του κεφαλαίου στις δυτικές οικονομίες και μείωσε τον κρατικό έλεγχο στις διακυμάνσεις της οικονομίας

1973 WORLD OIL CRISIS PRODUCTION METRICS

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ

- Βραχυπρόθεσμα, ωφελήθηκε η Σοβιετική Ένωση που, ενώ ήδη αντιμετώπιζε σημαντικά οικονομικά προβλήματα και στασιμότητα, όμως κατέστη ο μεγαλύτερος παραγωγός αργού πετρελαίου στον κόσμο

Η ΕΣΣΔ κέρδισε

Α. πολύτιμο **συνάλλαγμα**, ώστε να συνεχίσει τα μεγαλόπινα εξοπλιστικά της προγράμματα και την ανάμειξή της στον Τρίτο Κόσμο,

Β. **εισαγωγή** δυτικής τεχνολογίας και δημητριακών,

Γ. **προμήθευε** τους συμμάχους της στην Ανατολική Ευρώπη με πετρέλαιο σε χαμηλές, προνομιακές τιμές.

Δ. Σε **πολιτικό επίπεδο** και σε συνδυασμό με τις τάσεις υποχώρησης των ΗΠΑ από το Βιετνάμ δημιουργήθηκε αίσθημα ανασφάλειας, ακόμα και φόβος ότι η ΕΣΣΔ θα επικρατούσε στον Ψυχρό Πόλεμο

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

- Καταδείχθηκε η ενεργειακή αδυναμία της Ευρώπης και ενισχύθηκε η αμφισβήτηση στην ικανότητά της να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην περιοχή
- Η Σαουδική Αραβία, το κυριότερο πετρελαιοπαραγωγό κράτος της Μέσης Ανατολής, αναδείχθηκε έκτοτε σταδιακά σε σημαντικό παράγοντα της περιοχής και του αραβικού κόσμου συνολικά
- Ενισχύθηκε από τους δυτικούς και ως την κρίση του 1979 του Ιράν
- Ενισχύθηκαν οι ριζοσπαστικές τάσεις στις αραβικές χώρες που σε συνδυασμό με την διεθνοποίηση του Παλαιστινιακού μετέφεραν την αντίδραση στην ίδια την καρδιά της Ευρώπης (τρομοκρατία). Μερικά από τα έσοδα διανεμήθηκαν με τη μορφή της ενίσχυσης σε άλλες υπανάπτυκτες χώρες των οποίων οι οικονομίες είχαν εγκλωβιστεί μεταξύ των νέων υψηλότερων τιμών του πετρελαίου και των χαμηλότερων τιμών των δικών τους εξαγόμενων προϊόντων και πρώτων υλών. Πολλά κατέληξαν σε μαζικές αγορές όπλων που επιδείνωσαν τις πολιτικές εντάσεις, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή.

- η Δυτική Ευρώπη και η Ιαπωνία άρχισαν να αλλάζουν από φιλοισραηλινές σε πιο φιλοαραβικές πολιτικές. Η αλλαγή αυτή δυσχέραινε περαιτέρω το δυτικό σύστημα συμμαχιών
- Το Ηνωμένο Βασίλειο, αποφάσισε να αρνηθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες τη χρήση βρετανικών βάσεων στο έδαφός του και στην Κύπρο για την αερογέφυρα ανατροφοδότησης του Ισραήλ, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
- Αντίστοιχη τάση και στην Ιαπωνία που εισήγαγε το 90% του πετρελαίου από τον κόλπο
- Ένα χρόνο μετά την έναρξη του εμπάργκο πετρελαίου του 1973, το μπλοκ των Αδεσμεύτων στα Ηνωμένα Έθνη ενέκρινε ένα ψήφισμα ζητώντας την δημιουργία μιας «Νέας Διεθνούς Οικονομικής Τάξης», στην οποία θα έπρεπε να κατανέμονται πιο δίκαια οι πόροι, το εμπόριο και οι αγορές, με τους τοπικούς πληθυσμούς των χωρών στο Νότο να λαμβάνουν μεγαλύτερο μερίδιο των ωφελειών που προκύπτουν από την εκμετάλλευση των νότιων πόρων και μεγαλύτερο σεβασμό από το Βορρά για το δικαίωμα αυτοδύναμης ανάπτυξης του Νότου.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1973 ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ

- **Μια τεχνητή ευημερία:** Εκπονημένο από ανθρώπους με σαφή επιστημονική και τεχνοκρατική ανεπάρκεια –Νικόλαος Μακαρέζος– το «Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής Αναπτύξεως 1968-1972» είχε ως στρατηγικούς στόχους την επίτευξη εντυπωσιοθηρικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων και τη δημιουργία κλίματος τεχνητής ευφορίας, παραβλέποντας τους διαρθρωτικούς περιορισμούς της ελληνικής οικονομίας.
- Στο επίκεντρο του σχεδιασμού τέθηκε η αύξηση της ενεργού ζήτησης, δηλαδή των διαθέσιμων εισοδημάτων, μέσω της υπερθέρμανσης σε συγκεκριμένους τομείς της αγοράς και κυρίως στην **οικοδομή** και στον **τουρισμό**. δημόσια έργα διπλασιάστηκαν και οι επενδύσεις στην οικοδομή αυξήθηκαν κατά 115%.
- Όμως εξαπλασιάστηκε η χρηματοδότηση του τουρισμού, με όχημα την ανεξέλεγκτη ρευστότητα που παρείχαν οι εμπορικές τράπεζες, υπό την αιγίδα της Τράπεζας της Ελλάδος . Τα αρχικά θετικά αναπτυξιακά αποτελέσματα, τα οποία οφείλονταν κυρίως στην ευνοϊκή διεθνή συγκυρία και στην αύξηση του εισοδήματος στον δυτικό κόσμο, δεν κράτησαν για πολύ.
- Η επενδυτική μονομέρεια επέφερε **στασιμότητα** στην εγχώρια παραγωγή, με αποτέλεσμα η κατανάλωση να κατευθύνεται κατά κύριο λόγο σε εισαγόμενα αγαθά.
- Η πλεονάζουσα ρευστότητα σήμανε τη γενικότερη άνοδο των τιμών στην αγορά και έθεσε τις βάσεις για το ξέσπασμα έντονων **πληθωριστικών πιέσεων**.
- Τοεμπορικό και συναλλαγματικό ισοζύγιο της χώρας επιδεινωνόταν, οδηγώντας σε μεγέθυνση του ήδη διογκωμένου κρατικού δανεισμού.

- η κατάρρευση του Bretton Woods,
- η πρόσδεση της δραχμής με το δολάριο
- η κατ' επέκταση υποτίμησή της δραχμής κατά 8% έναντι των ευρωπαϊκών νομισμάτων

ανάγκασαν την ΤτΕ στις αρχές του 1972 υπογράμμισε τον κίνδυνο για τις επερχόμενες εξελίξεις.

Μέσα σε ένα χρόνο, έως τον Αύγουστο του 1973, ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά **15%** φέρνοντας την Ελλάδα στη δεύτερη σχετική θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ.

Το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας ξεπέρασε το 1,1 δισ. δολάρια (από 265 εκατομμύρια το 1972)

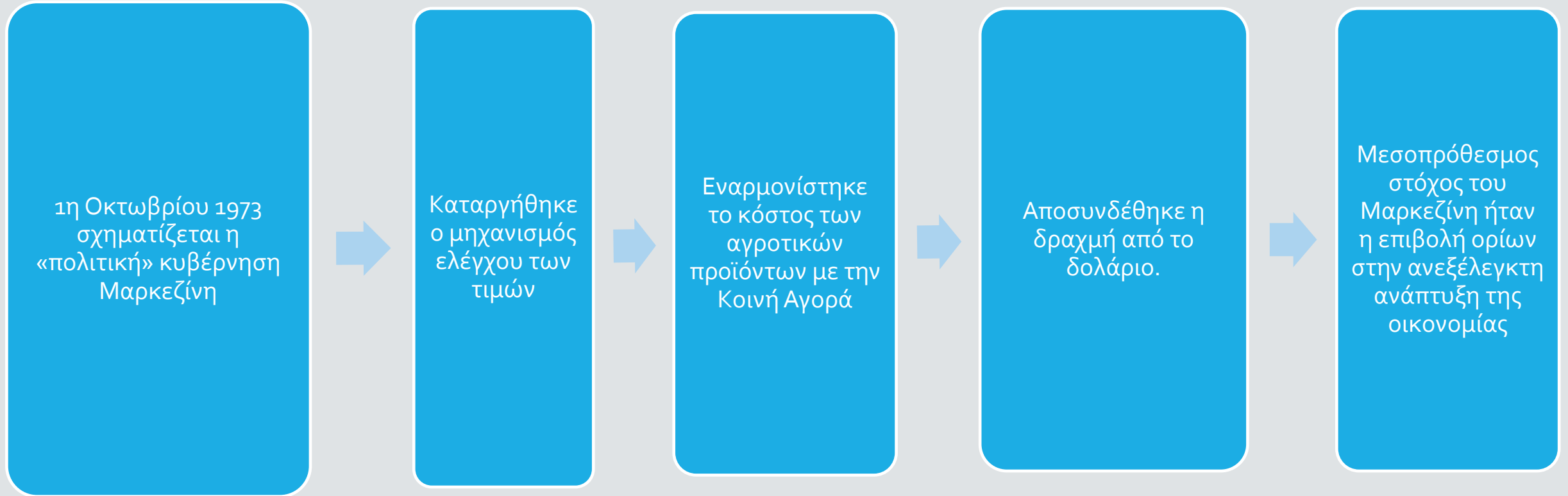
Ο εξωτερικός δανεισμός είχε εκτοξευθεί στα 2,6 δισ. δολάρια (από 1,1 δισ. το 1967).

ΕΝΤΕΙΝΕΤΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ Η ΕΛΛΕΙΨΙΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΑΝΑΤΙΜΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ

ΜΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΣ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΩΝ «FINANCIAL TIMES» ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

τίποτε από αυτά δεν επρόκειτο να υλοποιηθεί εξαιτίας:
Του πολέμου
Του εμπάργκο

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

- Μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου αναλαμβάνει ο Δ.Ιωαννίδης ως αόρατος δικτάτορας
- Πρωθυπουργός ένας άγνωστος «οικονομολόγος» ο Αδ.Ανδρουτσόπουλος
- Μέτρα για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού
 1. πλαφόν στις τιμές
 2. Αναστολή εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων στα καύσιμα και στο ρεύμα.
 3. προϋπολογισμός σκληρής λιτότητας
 4. Προσπάθεια μείωσης οικοδομική δραστηριότητας με την επιβολή έκτακτου τέλους επί των εκδιδόμενων αδειών.

ΌΜΩΣ

- η ανάπτυξη κάμφθηκε ραγδαία,
- Ό πληθωρισμός δεν υποχώρησε
- η ύφεση, σε συνδυασμό με την άνοδο των τιμών, γέννησε τον στασιμοπληθωρισμού. Α
- Τον Μάρτιο του 1974 ο πληθωρισμός κατέγραψε ετήσια άνοδο 33,4%,

ΠΩΣ ΘΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΕΤΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΝ ΤΗΣ ΒΕΝΖΙΝΗΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΣΑΣ

Ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁδηγεῖτε καί, ἐν γένει, συντηρεῖτε τὸ αὐτοκίνητόν σας, ἡμπορεῖ νὰ ἐπαυξήσῃ τὰ χιλιόμετρα, ποὺ ἐξασφαλίζετε μὲ τὸ γαλόνιον, περισσότερο ἀπὸ ὅσον οἷονδήποτε πρόσθετον. Καὶ ἡ προσοχὴ καὶ ἡ πειθαρχημένη «οἰκονομία» κατὰ τὴν ὁδήγησιν εἶναι σήμερον πλεόν ἢ ἐπιβεβλημμένα, συνεπεία τῶν γνωστῶν δυσχερειῶν, αἵτινες ἐμφανίζονται εἰς τὴν προμήθειαν πετρελαίου κατὰ τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ καὶ τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Ἡ ἐταιρία πετρελαιοειδῶν «Texaco», λοιπόν, συνιστᾷ τὰ ἀκόλουθα, διὰ νὰ προκύψῃ σημαντικὴ οἰκονομία εἰς τὰ καύσιμά σας :

1. Ὅργανώσατε «ὁμάδα», διὰ νὰ πηγαίνετε τὸ πρωὶ εἰς τὴν ἐργασίαν σας : ἀντὶ νὰ κινήσετε 2 ἢ 3 αὐτοκίνητα, μεταχειρίζεσθε ἐναλλάξ ἀπὸ ἓν —τὸ ἀκίνητοῦν ὄχημα δὲν ἐξοδεύει βενζίνην.

2. Διατηρῆτε τὸ αὐτοκίνητόν σας ὀρθῶς χρονισμένον. Θὰ ἔχετε οἰκονομίαν 5-8 %.

3. Προβλέψατε, ὅσον εἶναι δυνατόν, τὰς στάσεις, ποὺ θὰ κάμετε εἰς τὴν διαδρομὴν σας, ὥστε σταδιακῶς νὰ μειώσετε τὴν ταχύτητα τοῦ αὐτοκινήτου σας. Ὅταν φρενάρετε ἀποτόμως καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν, σπαταλᾷτε βενζίνην καὶ προκαλεῖτε φθορὰν τῶν φρένων.

4. Μὴ κρατῆτε ἐπὶ πολὺ τὴν β' ταχύτητα —χρησιμοποιεῖτε, κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν γ' ἢ δ'. Ἔτσι οἰκονομεῖτε 45 % περίπου περισσοτέραν βενζίνην ἐκ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς τῶν ταχυτήτων.

5. Νὰ κινήσθε ἡρέμα, ἀποφεύγοντες τὰς ἐκκινήσεις μὲ «σπινάρισμα» τῶν τροχῶν, ποὺ καταβροχθίζουν βενζίνην.

6. Μὴ παίζετε συνεχῶς μὲ τὸ «πεντάλ» τοῦ φρένου, διότι ἀναγκάζετε τὴν μηχανὴν νὰ ἐργάζεται σκληρότερον καὶ νὰ δαπανᾷ περισσοτέραν βενζίνην. Πατῆτε φρένον, μόνον, διὰ νὰ μειώσετε ταχύτητα ἢ νὰ σταματήσετε τελείως.

7. Γενικῶς, μὴ τρέχετε ὥσάν νὰ μετέχετε εἰς «ράλλυ». Μὲ 100 χιλιόμετρα τὴν ὥραν δαπανᾷτε 25 % περίπου περισσοτέραν βενζίνην ἀπὸ ὅσην ὅταν διατηρῆτε ταχύτητα πέριξ τῶν 70 χιλιομέτρων.

9/1/1974

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 12

ΜΕ πολλές ελπίδες ανακοινώσεις εδώ και στο Κολοράντο

ΠΟΛΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ

ΒΗΓΗΚΕ ΣΤΗΝ ΘΑΣΟ

Ενταρδιά ή έγκλειση για την άρση της κρίσης

*Χίλιες ομιλήτριες-ομιλητές από όλο το κόσμο

Δεν θα επιδεινωθεί

15/2/1974

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 12

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ σπρώχνεται ΠΛΕΓΑΣ στο θρόνο στην οικονομική ζωή της χώρας

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΑ ΡΕΗ Σ' ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ

ΜΠΟ ΕΚΟΥΣΑ ΣΤΟ ΛΟΓΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΚΑΜΕΡΑΣ

Η πεθερά κατέσφαξε τον γαμπρό-ή κόρη τον φιλοῦσε σκοτωμένο...

16/2/1974

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 14

50.000 ΒΑΡΕΛΙΑ ΗΜΕΡΗΣΙΩΣ

Μόνον από ένα στρώμα

Στά χέρια της άστυνομίας οι κλέφτες του χρυσοκαίου

Οργανωμένος ο φόνος

18/2/1974

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 14

Αρχίζει αύριο έσπευσμένα

ΝΕΑ ΧΡΥΣΟΦΟΡΟΣ ΓΕΩΤΡΗΣΙΣ

Κρατείται για τον φόνο του μνηστήρα και ο πατέρας της Παγώνας

ΠΩΣ ξάφρισε τα κοσμήματα εντός 5λέπτου

10/4/1974

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 12

Σόφισμα με αποκάλυψη της Κοινής Αγοράς

Η ΘΑΣΟΣ ΥΠΕΡ - ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΜΑΣ

Αγνοούνται 25 ναυτικοί του τάνκερ Ηλίας, μετά από έκρηξη

Η Τουρκία λέγει ότι διατηρεί ευαισθησία στα θέματα της

Ο διαρρήκτης ένωχλούσε από καιρό τις κόρες μου.

12/1/1974

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 12

ΜΕΤΡΑ ΛΙΤΟΤΗΤΟΣ ΣΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ

Αυστηροί περιορισμοί Αύξηση τιμών βενζίνης, πετρελαίου, ηλεκτρικού ρεύματος

Καύσιμα σε κρύψιμο

Η ΘΑΣΟΣ θα καλύψει

Υπάρχει για μέν ηγήσι οι τρέχοντες

Τα πετρέλαια της Θάσου στην πρώτη σελίδα της αθηναϊκής εφημερίδας με τη μεγαλύτερη -τότε- κυκλοφορία (πάνω). Το λαμπρό πετρελαϊκό μας μέλλον νινόταν ακόμη λαμπρότερο δίπλα στο χλοινό παρόν (κάτω δεξιά)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΟ ΣΟΚ (1979)

- Σε αντίθεση με την κρίση του 1973, το 1979 αιτία ήταν οι δραματικές εσωτερικές εξελίξεις στο εσωτερικό του **Ιράν**, με την πτώση του Σάχη και την επικράτηση της Ισλαμικής Επανάστασης
- . Οι εξαγωγές πετρελαίου από την τότε Περσία διακόπηκαν και οι διεθνείς τιμές πετρελαίου υπερδιπλασιάστηκαν (από **13** δολάρια που κόστιζε το βαρέλι το 1978 αυξήθηκε στα **32** δολάρια).

Νέο
φιλευθερισμός
και Θατσερικό
μοντέλο

HOSTAGE

- Περισσότερο επλήγησαν οι αναπτυσσόμενες μη πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, οι οποίες παρουσίασαν για άλλη μια φορά έλλειμμα στο ισοζύγιό τους.
- Ο πληθωρισμός και η ανεργία αυξήθηκαν πάλι, μάλιστα σε τέτοιο βαθμό που οι κυβερνήσεις υιοθέτησαν αντιπληθωριστικές πολιτικές, θεωρώντας τον πρώτο ως τη νούμερο ένα πληγή της παγκόσμιας οικονομίας.

Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

- ο νεοφιλελευθερισμός είναι η οικονομική φιλοσοφία η οποία αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα και εστιάζει σε έναν πολύ πιο δυναμικό βαθμό στις ελεύθερες αγορές, στην καπιταλιστική φιλοσοφία, φέροντας ως απώτερο σκοπό τον πλήρη περιορισμό της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία.
- Στοχεύει στην απελευθέρωση των κρατικών δεσμεύσεων ιδίως σε τομείς του δημοσίου συμφέροντος που είναι επικερδείς (υγεία, παιδεία κτλπ)
- Άξονες: ιδιωτικοποιήσεις δημοσίου, μη κρατική παρέμβαση/απορρύθμιση, μείωση δημοσίων δαπανών. Μείωση φορολογίας
- Εφαρμόστηκε κυρίως μετά την πετρελαϊκή κρίση του 1979 στην Βρετανία (Θάτσερ) και ΗΠΑ (Ρήγκαν). Ως πείραμα όμως από το 1973 στην Χιλή του Πινοσέτ
- Αποτέλεσε τον βασικό θεωρητικό σχήμα της λεγόμενης Σχολής του Σικάγο (Μίλτον Φρίνμαν, Νόμπελ Οικονομίας 1976)

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- -το «πάγωμα» των τιμών για να αντιμετωπιστούν οι πληθωριστικές πιέσεις
- -προσωρινό δελτίο στα καύσιμα (ίσχυσε για μικρό διάστημα όριο 100 λίτρων βενζίνης τον μήνα για τα ΙΧ)
- -εκ περιτροπής κυκλοφορία των ΙΧ με βάση τον τελευταίο αριθμό της πινακίδας κυκλοφορίας, όχι μόνο στο κέντρο της Αθήνας (όπου το μέτρο επιβλήθηκε για τον περιορισμό του νέφους), αλλά σε ολόκληρη τη χώρα
- -ανώτερο όριο ταχύτητας στις εθνικές οδούς τα 90 χιλιόμετρα την ώρα